

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском
упутницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, или отплативши пош-
том на коју драго пошту, а
коме је наручије, г. Перу Раж-
дановићу, к. д. агенту у Котор,
Донеси се шаљу уредништу.
Рукописи се не враћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет цифа-
ра по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

На знање.

Цијена огласима и обја-
вама у „Гласу Црногорца“
снижује се од 1 маја о. г.
овако:

За сваку ријеч или за
број од пет цифара плаћа
се за први пут по 2 новчића,
а за сваки даљи пут по 1
новчић.

Администрација званичних листова.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њ. Кр. Височанство Ња-
гиња Милена и Њ. Височанство Њаз
Мирко у пратњи г.г. Миша Попо-
вића и Мила Церковића, адјутанта
Њ. Кр. В. отпутовали су јучер из
Бара у Италију.

— Њ. Њ. Кр. Кр. Височанства
Њаз Насљедник и Њагиња Милица
приспјели су из Бара на Цетиње.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 4 маја.

Унутрашњи положај у Аустрији,
услед све смјелијег држања аустриј-
ских Њемаца, изазива све озбиљ-
нију пажњу иностране штампе. То
се најбоље види из једне дубоко
студије, која је ових дана изашла
из пера Сир Роберта Бленер-Хасета
у лондонском „Најџанал Ревју.“
Ауктора узнемирује унутрашња кри-
за у Аустрији, чије мирно рјешење
у велике интересира Инглеску. Он
мисли да је већ крајње вријеме, да
Инглеска заузме положај према све-
њемачкој пропаганди у Аустрији.
Сир Бленер-Хасет оцјењује како
треба тежње чешког народа и вели,
да Чеси имају исто право као Ма-
ђари на своју самосталност. Ау-
стрији и јевропском миру пријети
свењемачка политика, која је јако
заступљена у аустријском рајхерату,
а по градовима, осим Беча, знаме-
нити број присташа има. „Свењем-
ачка странка у Аустрији — вели
даље писац — жели анексију свију
њемачких земаља у Аустрији са Ње-
мачком и проширење њемачке царе-
вине до Јадранског мора. Берлинска
влада не чини ништа да тај покрет
ослаби. Од год. 1870 дошло је до
тога, да су у Аустрији сви учитељи
по њемачким школама апостоли ње-
мачке мисли. У таквим приликама
опасност је велика, ако се чешко
питање не ријешити, које би могло
њемачку и руску владу и противу
њихове воље довести до сукоба.
Дође ли се до тога, какво ће тада
бити држање Инглеске?“ — пита
инглески публициста, на одговара:
„Ја морам остати при ономе, што сам
већ рекао односно непријатељства
њемачког против Инглеске. Нико
данас не пориче, да је у Њемачкој
мржња против Инглеске постала
фикса идеја. Ми морамо непријатељ-
ство Њемачке против Инглеске као
постојану чињеницу у међународним
односима имати на уму. Свењемачка
школа жели свуда, у Аустрији, у

Швајцарској и у Њемачкој пад Ин-
глеске, јер држи, да Инглеска стоји
на путу развијању Њемачке преко
мора.“ Сир Бленер-Хасет доказује,
да је за то Инглеској потребито, да
ступи у споразум са Русијом. „Ја
држим — наставља он — да се мо-
ра сав напор уложити, да се Аустри-
ја одржи. Са међународног гледишта
ништа не би спасоносније у том
правцу дјеловало, као савез између
Инглеске и Русије. Кад би се Ин-
глеска и Русија између себе спора-
зумјеле, лако би се аустријски у ру-
ски интереси на југо-истоку Јевропе
измирили, и тада би се онемогућио
сваки притисак споља, који би то-
жио да произведе распад Аустрије.“
На ту сврху ауктор сматра потре-
битим велики органски преображај
у самој Аустрији, и то у федерали-
стичком смислу. Ако Аустрија хоће
да од себе удаљи опасност, која јој
пријети, њени државници морају за-
узети више гледиште. Нека се они
не надају, да ће својој земљи с успје-
хом моћи служити, док се не ома-
ципирају од идеја њемачког средњег
сталежа. Велика аустријска аристо-
кратија била би у стању, да даде
људе потребите, који би могли са-
владати опасности и потешкоће са-
дашње Државник, који је потребит
Аустрији, морао би не само да схва-
ти осјећаје и предрасуде сваке на-
родности, него и да с њима симпати-
зира, па никад не заборављати опо-
ријечи Цара Франца II: „Iustitia
erga omnes nationes est fundamentum
Austriacae.“

У овоме наставља праишка „По-
литик“: „Читање овог озбиљног раз-
лагања чини утисак, као да се и ау-
стријски проблем свуда боље схваћа,
него ли у самој Аустрији.“

Пошто су Бури одбили ингле-
ске услове мира, они настављају са
успјехом великодушну борбу за своју
независност. Петроградско „Новое
Времја“ пише: Ових дана је „Де-
лињус“ донио карту обију јужно-
афричких република и Капске обла-
сти, да покаже, која земљишту зау-
зимају Бури, која ли Инглези. Ова
карта доказује, да се Бури јуначки
држе, и при данашњим приликама
одиста могу још дуго настављати
борбу с Инглезима. Види се да Ин-
глези владају само по уској линији
покрај железница, ширећи се тек
око великих градова. Све остало
земљиште налази се у власти Бура.
Не само то, него бури заузимају
не мали број тачака по капској обла-
сти, гдје утврђују своје положаје.
Али, како је већ познато, и оне
уске линије, којима Инглези владају
уздуж железница, често се пречи-
дају. Не пролази дана, да се ње-
мачкој цензури не украде која вијест
о рушењу железница, о лагумачу
влакова и т. д. Тако се није чудити,
што лорду Китченеру не преостaje
друго него саопштавати својој влади
подробне статистичке податке о броју
плијењене стоке, повозака и пакета
фишека; а о ратним операцијама:
„Јучер је била битка. Резултат још
није познат.“ Има три дана, да је
телеграф саопштио, да Бури саку-
плају своје силе код Хартесбесфон-
тена, у западном углу Трансвала,
да генерал Бабингтон чека Метуена
и Раулинсона, да их нападе, и да
тако престоји битка, на исход те

битке још није познат, или, боље,
остао је скрипчен од свијета.

Али ваља да се одречемо од
слијеђења по ратишту за храбрим
Бурима, јер инглеска цензура не
пропушта него, како су Бури свуда
сузбијени, па да се задовољимо што
нам и толико телеграф доноси, да
бар знамо, да се још боре.

О резултату пекињских прего-
вора „Н. Времја“ пише врло непо-
вољно. При савјетовању генерала
побједили су погледи њемачки, да
у Китају остане што већа количина
војске. Руски преставник није ни
учествовао у том савјетовању, оче-
видно за то, што се он није слагао
са већином, јер је он био мњења, да
је доста у све 2,000 момака свију
држава, дочим је већина одлучила
6,000. Питање о повлачењу остале
војске као да није једнодушно рије-
шено. Француске власти намјера-
вају одма удаљити 9,000, а осталу
крз идуће шест недеља. Начелници
њемачке, инглеске и јапонске војске
били су мњења, да се не може вој-
ска удаљивати, док Китај не даде
гаранцију за исплату све суме тра-
жених накнаде, али су се капије, ако
је вјеровати једној депеши, предо-
мислили, и као да ће се брзо уда-
љити и њемачка војска, а тада труднo
да ће иједна држава даље војску
задржавати у Китају.

Питање о накнади, које је рије-
шила комисија, састављена од посла-
ника њемачког, инглеског, францу-
ског и јапонског, такођер по задо-
вољава петроградски лист. Одкуд се
могла набројити сума од 630 мили-
она рубаља? Расходи руски до јану-
ара износе 62 милиона, а Русија је
највише расходе учинила. Од оста-
лих држава једина Њемачка може
се приближити Русији, јер је она
извела у Китај 45,000 војске. И ако
су Јапонци учествовали великим
бројем, али су мало потрошили на
пречоз услед познатог растојања.
Инглеска је такођер послала у Китај
четири бригаде из блиске Индије.
Француско одјелоње није било тако
велико, а италијанско и аустријско
не заслужују ни помена. Америкаци,
и ако су доста потрошили, не зах-
тјевају него врло скромну награду.
Ако се узме за мјерило руски рас-
ход, највише би цијела сума изно-
сила 230 до 240 милиона рубаља.
Па зашто се тражи од Китаја поврх
те суме још 400 милиона? Приватне
накнаде су познате. Да је та сума
три пута мања, као што је вашинг-
тонска влада жељела, питање о ис-
плати нијаше бити много лакше.

Осим тога, комисија је још даље
залутала. Зашто се на примјер ис-
кључује опцијум из еспана, на који
ће се повисити царина? С тога, што
Инглези тргују опцијумом, па да се
не нашкочи инглеским интересима,
или с тога, што је комисија наша
корисним пуштати Китајце да се и
даље трују као и прије?

Тако „Н. Времја“ о одлукама,
које треба да се још изведу.

РАТ ИЛИ БОРБА?

од Бориса Нечајева.
(Из „Петроград. Вједомости.“)

I.

Послије двајестипетљетног мира Је-
вропа се опет приближује к тако знаме-
нитом фазику своје историје, рјешење којег

у једном или другом смислу имаће огромне
последнице како за Запад тако и за Русију
и за све Словенство, нераздјелно скопчано
с величином и будућности наше отаџбине.

Позорје, које пружа данас Јевропа,
оружана од главе до пета, — Јевропа,
коју разарава капитализам са његовим у-
жасним последицама: пролетаријатом, со-
цијализмом и анархизмом, — Јевропа, којој
треба све нових и нових пазара за своја
произвађања, док се ти пазари по мало
затварају, — не може а да нас озбиљно не
страши....

Од тих последица цивилизације на-
роди западне Јевропе не могу се лако
ослободити. Ступивши једном на клизави
пут капиталистичког произвађања, изгу-
бивши разумни одношај земљорадње према
индустрији, они ће и наставити тај пут и
испити чашу до дна.

Хоће ли проћи западно-јевропски на-
роди оне фазе, које је тако смјело нацртао
Маркс у свом „Капиталу“, хоће ли се прет-
ворити у ону арестантску гомилу, у којој
ће сваки радити не онај посао, на који се
осјећа позван, него што му се нареди —
само се толико може рећи, да ће капита-
лизам, стигнувши на врхунац свог раз-
витка, произвести тако велику општу дру-
штвену и политичку револуцију, какву још
свијет није видео кроз све вријеме свога
постојања....

У тијесној вези са капитализмом, Је-
вропа већ двадесет година страда од ору-
жаног мира. Не називљу узалуд наше
доба — вијеком милитаризма. У суштини
ова последица појава наводи се у тако ти-
јесном општењу са свом цивилизацијом Је-
вропе и тако неодољиво из ње изиђе, да
проучавати милитаризам и његов значај у
животу народа одвојено од саме западно-
јевропске цивилизације било би просто не-
смислено.

Хотјет ипак говорити о рату и ми-
литаризму особено, ми се и не надамо
проучити све стране ових тако важних
фактора човјечијег развитка. Наша се ци-
љљ ограничава жељом, да покажемо оне
области, које су, по мом мњењу, не тачно
или одвећ мало опијењене у књизи „Бу-
дући рат“ Влиховеј, као и у њекиим дру-
гим списима о томе питању.

Наравно, кад се има писати о рату,
не може се мимоћи хашка конференција
и оне мирне струје, које су је претходиле
и дијелом пратиле. Ове су мирне струје
важне не толико по њиховом утицају на
међународне односе, колико заслужују па-
жњу саме по себи.

Ствар је у томе, што ток преговора
на конференцији и њен резултат за чудо
напољују оним плановима мира, зачетим г.
1867 иницијативом Наполеона III. Врло су
карактеристично мисли, потакнуте И. С.
Аксакову догађајима, који су се абјавили у
Јевропи уочи франко пруског рата, кад су
се Њемци потпуно свијесно готовили да
сруше другу империју!

Аксаков вели: „То није било просто
мирољубије него некаква појама за миром,
која је била захватила западно-јевропске
потепате до таквог степена патоса, да је
један од корифеа нове, на дипломатској
позорници представљане драме хришћанског
свијета био њима проглашен глава ислама,
сами велики падишах — врховни господар
Крићана, Срба и Бугара....

„Како уз то нијесу биле узете никакве
мјере, да се учврсти мир, то јест, нијесу би-
ли задовољени законити захтјеви угњетених
народности, и како није остала ниједна је-
вропска држава, која није удвостручавала
своје ратне силе, то је сва та дипломатска
игра миром била нешто, што је наговје-
штавало зло. Било је очевидно, да је то
мирољубије било некое потребито да од-
врати погледе, да је оно разглашено с на-
мјером или да се наставе тајне приправе
ратне, или да се прикрију какве политичке
махијације и сплетке... Сама Русија није
се претварала мирољубијем. Мирољубије је
не само неконо, најискреније својство њене
политике, него прелази кад-год и у три-
љење, што је труно кадра која друга,
мање моћна држава.“

Искреност Русије у општењу с Је-
вропом већ тада није налазила одзива,
каког би требало очекивати.... Јевропа, која
мјери све појаве у животу на свој аршин,
и која није могла саумјети тој туђу
словенску душу, сасвим природно морала је
тражити у искренности руске политике не-

